

5. ULUSAL BEDEN EĞİTİMİ ve SPOR ÖĞRETMENLİĞİ SEMPOZYUMU

02-03 KASIM 2007

ADANA

ONUR KURULU

Prof.Dr. ALPER AKINOĞLU
Çukurova Üniversitesi Rektörü

BİLİM KURULU *

Prof. Dr. Hatice ÇAMLIYER

Prof. Dr. Gıyasettin DEMİRHAN

Prof. Dr. Birol DOĞAN

Prof. Dr. Gazanfer DOĞU

Prof. Dr. Hasan KASAP

Prof. Dr. Füsun ÖZTÜRK KUTER

Prof. Dr. Kamil ÖZER

Prof. Dr. Yavuz TAŞKIRAN

Prof. Dr. Şefik TİRYAKİ

Prof. Dr. Erdal ZORBA

** Alfabetik sıraya göre yazılmıştır.*

DÜZENLEME KURULU

Doç. Dr. M. Erkan KOZANOĞLU
(Başkan)

Yrd. Doç. Dr. Zeynep ZÜLKADİROĞLU (Sempo
Sekreteri)

Öğr. Gör. Engin Altan DURUSOY

Öğr. Gör. Süleyman K. VARDAL

Öğr. Gör. Cem Yılmaz YOKSULER

Arş. Gör. Özhan BAVLI

Arş. Gör. Eren ULUÖZ

"ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ' NE" Sempozyu
yapmış olduğu katkılardan dolayı teşekkür ederiz

5.ULUSAL BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ SEMPOZYUMU 02-03 KASIM 2007 ADANA

SEMPOZYUM PROGRAMI

2 Kasım 2007 (CUMA)

08.30 – 09.00 Kayıt

09.00 – 10.00 Açılış Töreni

10.00 – 10.45 I. OTURUM

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Şefik TİRYAKİ

Davetli Konuşmacı: Prof. Dr. Kamil ÖZER

Bilgi Çağında Beden Eğitimi ve Spor

10.45 – 11.15 ARA

II. OTURUM

11.15 – 12.00

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Birol DOĞAN

Davetli Konuşmacı: Prof. Dr. Yavuz TAŞKIRAN

Avrupa Birliği Sürecinde Ülkemizde Beden Eğitimi Öğretmenliğinin Konumu

12.00 – 13.00 Öğle Arası

III. OTURUM

13.00 – 14.30 Panel:*İlk ve Orta Öğretim Beden Eğitimi Öğretim Programları*

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Füsun ÖZTÜRK KUTER

Panelistler

Prof. Dr. Gıyasettin DEMİRHAN
Yrd. Doç. Dr. Zekai PEHLİVAN
Öğr. Gör. Engin DURUSOY

14.30 – 14.45 ARA

IV. OTURUM

14.^{45} – 15.^{45} Serbest Bildiriler

Oturum Başkanları: Doç. Dr. Erkan KOZANOĞLU
Öğr. Gör. Engin Altan DURUSOY

OKUL MÜDÜRLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ DERSİ VE ÖĞRETMENLERİ İ GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİ

Fatma İ. KERKEZ, Emine GÖZEN

ANKARA İLİ MERKEZ İLÇELERDE GÖREV YAPAN BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN GÜNLÜK PLANLA İLGİLİ ALGILARI

ÇİFTÇİ M ,Figen ALTAY

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN, ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ İ MESLEKİ ÖNCELİKLERİNİN(GENEL KÜLTÜR, MESLEK BİLGİSİ BİLGİSİ)SAPTANMASI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Melih SALMAN. A.Ü. BESYO. Aksaray

ORTA ÖĞRETİM KURUMLARI (LİSE1, 2 ve 3. SINIFLAR) BEDEN EĞİT ÖĞRETİM PROGRAMLARINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜ DEĞERLENDİRİLMESİ

Sinan BİLGİN, Mehmet İNAN

16.^{00} – 17.^{00} Poster Bildiriler

Oturum Başkanları: Yrd. Doç. Dr. Zeynep ZÜLKADİR
Öğr. Gör. Süleyman K. VARDAI
Öğr. Gör. Cem Yılmaz YOKSUL

18.^{00} Açılış Kokteyli

YER: Ç.Ü. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Binası

5.ULUSAL BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ SEMPOZYUMU 02-03 KASIM 2007 ADANA

SEMPOZYUM PROGRAMI

3 Kasım 2007 (CUMARTESİ)

V. OTURUM

09.^{00} – 10.^{00} Serbest Bildiriler

Oturum Başkanları: Prof. Dr. Şefik TİRYAKİ
Yrd. Doç. Dr. Zeynep ZÜLKADİROĞLU

ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELMEDE MEZUN OLUNAN LİSE ALANININ ve CİNSİYETİN ROLÜ
Erkan Faruk ŞİRİN, Hakan Salim ÇAĞLAYAN, Mehmet Çağrı ÇETİN, Alparslan İNCE

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENİ ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELMEDE AİLE EĞİTİM SEVİYELERİNİN ROLÜ
Hakan Salim ÇAĞLAYAN Erkan Faruk ŞİRİN Mehmet Çağrı ÇETİN

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ VE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI (Boylamsal Çalışma)
Dilşad MİRZEOĞLU

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENİ ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNİ SEÇME NEDENLERİNİN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARINA ETKİSİ
Hakan Salim ÇAĞLAYAN, Erkan Faruk ŞİRİN, Mehmet Çağrı ÇETİN

10.^{00} – 10.^{15} ARA

VI. OTURUM

10.^{15} – 12.^{00} Panel: ***Yüksek Öğretim Beden Eğitimi Öğretim Programları***

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Hasan KASAP
Panelistler
Prof. Dr. Hatice ÇAMLIYER
Prof. Dr. Erdal ZORBA

12.^{00} – 13.^{00} Öğle Arası

VII. OTURUM

13.^{00} – 13.^{45} Davetli Konuşmacı: Prof. Dr. Gazanfer DOĞU
Türk Spor Teşkilatında Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yeri

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Hatice ÇAMLIYER

13.^{45} – 14.^{00} ARA

VIII. OTURUM

14.^{00} – 15.^{00} Serbest Bildiriler

Oturum Başkanları: Prof. Dr. Füsun ÖZTÜRK KUTER
Yrd. Doç. Dr. Gonca İNCE

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN FİZİKSEL OLARAK KENDİLERİNİ TANIMLAMALARI

Zekai PEHLİVAN

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN ŞİDDET UYGULAMA DURUMLARININ İNCELENMESİ: Mersin İli Örneği

Ferhat ÇİFÇİ

İLKÖĞRETİM OKULLARINDA GÖREV YAPAN BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİNİN SAPTANMASI VE KARŞILAŞTIRILMASI

Ali Haydar KELGÖKMEN, Fatma SAÇLI, Giyasettin DEMİRHAN

ANKARA İLİ MERKEZ İLÇELERİNDEKİ İLKÖĞRETİM OKULLARINDA GÖREV YAPAN BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN İŞ DOYUM DÜZEYLERİNİN SAPTANMASI VE KARŞILAŞTIRILMASI

Cem KOYUN, Murat KANGALGİL, Giyasettin DEMİRHAN

15.^{00} – 15.^{15} ARA

15.^{15} – 16.^{15} Serbest Bildiriler

Oturum Başkanları: Prof. Dr. Birol DOĞAN
Yrd. Doç. Dr Pervin BİLİR

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULLARINDA ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE ÇOKLU ZEKA ALANLARININ İNCELENMESİ

Murat TEKİN

ANKARA İLİ MERKEZ İLÇELERDE GÖREV YAPMAKTA OLAN BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN İLETİŞİM BECERİLERİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

KIRAL N,S, ALTAY, F.

ÖZEL YETENEK VE ÖSS SINAVI İLE ÖĞRENCİ ALAN ÖĞRETMENLİK BÖLÜMLERİ IV. SINIFLARINDA OKUYAN ÖĞRENCİLERİN SÜREKLİ ÖFKE - ÖFKE TARZ ÖZELLİKLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

*MİÇOOĞULLARI, B. O., * MİRZEOĞLU, D.*

TÜRKİYE'DEKİ ÖZEL EGİTİM KURUMLARINDA UYGULANAN BEDEN EĞİTİMİ DERSLERİNİN DURUMUNUN İNCELENMESİ

Cengiz ŞEN, Gonca İNCE

16.^{30} Kapanış

5.ULUSAL BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ SEMPOZYUMU

İÇİNDEKİLER

SÖZEL BİLDİRİLER 1

SB-01 OKUL MÜDÜRLERİNİN BEDEN EĞİTİMİ DERSİ VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI İLE İLGİLİ GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİ
Fatmal İ. KERAEZ, Emine GÖZEV 2

SB-02 ANKARA İLİ MERKEZ İLÇELERDE GÖREV YAPAN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLERİNİN GÜNLÜK PLANLA İLGİLİ ALGILARI
CİFTÇİ M. Ergun ALTAŞ 9

SB-03 PB-24 BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİYLE İLGİLİ MESLEKİ ÖNCELİKLERİNİN GENEL KÜLTÜR, MESLEK BİLGİSİ VE ALAN BİLGİSİ İSAPTANMASI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA
Melda SALMAN, A.C. BESYO, Akarsu 19

SB-04 ORTA ÖĞRETİM KURUMLARI (LİSE) 2. ve 3. SINIFLAR I BEDEN EĞİTİMİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ
Sinan BİLGİN, Mehmet İNAN 25

SB-05 ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELMEDE MEZUN OLUNAN LİSE ALANININ ve CİNSİYETİN ROLÜ
Erkan Faruk SİRİN, Hakan Salim ÇAĞLAYAN, Mehmet Çağrı ÇETİN, Alparslan İNCE 34

SB-06 BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENİ ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELMEDE AİLE EĞİTİM SEVİYELERİNİN ROLÜ
Hakan Salim ÇAĞLAYAN Erkan Faruk SİRİN Mehmet Çağrı ÇETİN 40

SB-07 BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ VE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI (Boylamsal Çalışma)
Doğan BÜRZEOĞLU 46

SB-08 BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENİ ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNİ SEÇME NEDENLERİNİN ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARINA ETKİSİ
Hakan Salim ÇAĞLAYAN Erkan Faruk SİRİN, Mehmet Çağrı ÇETİN 53

SB-09 BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN FİZİKSEL OLARAK KENDİLERİNİ TANIMLAMALARI
Zekai PEHLİVAN 59

SB-10 BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN ŞİDDETİ UYGULAMA DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ: Mersin İli Örneği
Ercüment UÇEL 65

TÜRKİYE'DEKİ ÖZEL EGİTİM KURUMLARINDA UYGULANAN BEDEN EĞİTİMİ DERSLERİNİN DURUMUNUN İNCELENMESİ

Cengiz SEN ,Gonca İNCE
Çukurova Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

ÖZET

Bu çalışmada, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı özel eğitim kurumlarında okuyan engelli bireylerin, eğitim-öğretim programları içerisinde yer alan beden eğitimi dersinin durumunun incelenmesi amacı ile güncel literatürler gözden geçirilerek yapılmıştır.

Ülkemizde engelli bireylerin eğitimi ile ilgili düzenlemeler Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. 2007 yılında çıkartılan, 5580 sayılı özel eğitim kurumları yasası incelendiğinde, daha önceki dönemlerde de olduğu gibi nicelik gelişimi hedeflenerek bireylerin engellerinin, fiziksel ve ruhsal rehabilitasyon ile giderilmesi amaçlanmıştır. Ancak, engelli bireylerin de, diğer bireyler gibi hareket ve oyuna gereksinimleri vardır. Durum böyle olmasına rağmen yapılan düzenlemeler içerisinde beden eğitimi derslerinde biçim, içerik ve süreç açısından yetersizlikler görülmektedir. Görülen bu yetersizlikler gelecek dönemlerde engelli bireylerin yaşam kalitelerini de direkt olarak etkileyecektir. Bu nedenle, eğitim-öğretim programları çerçevesinde bu yetersizliklerin giderilebilmesi gereği doğmaktadır.

Sonuç olarak; bu yetersizliklerin oranının azaltılabilmesi için; (a) öncelikle engelli bireylerin hareket ve oyun ihtiyaçlarını giderebilecek olan seçmeli beden eğitimi dersinin zorunlu hale getirilmesi, (b) ders saatinin arttırılması, (c) beden eğitimi öğretmenlerinin uzman personel olarak zorunlu kadroya dahil edilmesinin daha uygun olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, şu an çeşitlilik üzerine kurulu olmayan öğretim programlarının bireylerin yapısal özellikleri ve engel gurupları da göz önünde bulundurularak, Bireysel Eğitim Programları (BEP) çerçevesinde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler : Eğitim, Engelli Bireyler, Beden Eğitimi

SUMMARY

In this study, the current literature has been reviewed to evaluate the condition of students with disabilities in the Physical Education course at disabled schools working under Ministry of National Education.

Arrangements regarding education for disabled people are executed by The Ministry of Education. When analyzed the law #5580 legislated in 2007, it is aimed to eliminate the disabilities of the individuals through physical and psychological rehabilitation services as it was in the previous times. However, disabled people need games and motions as other individuals. Despite this fact, along with the new arrangements made, Physical Education courses has been observed staying insufficient in terms of their form, content and process. These insufficiencies may affect the quality of life of the disabled people in the long term. Therefore, there is a need to reduce these deficiencies in the curriculum.

In conclusion, to minimize the impact of inadequacies, we suggest (a) making the elective Physical Education course as obligatory, (b) increasing the hours of Physical Education course per week, (c) adding the Physical Education course instructors into the obligatory staff of such schools. In addition to these recommendations, special education curriculum has to be specified according to the type of the disability of the individuals (Individualized Education Program, IEP).

Key words: Education, Disabled persons, Physical Education

GİRİŞ VE AMAÇ:

Devlet İstatistik Kurumunun 2002 yılında yayınladığı Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre Türkiye'deki toplam nüfus 67.803.927 kişidir. Toplam nüfus içerisinde 1.234.139 (% 1,8) engelli birey bulunmaktadır[1] (Tablo 1).

Tablo 1 Türkiye'deki Engelli bireylerin Dağılımı (TÜİK 2002 Genel Nüfus Sayımı Sonucu)

TÜRKİYE'DEKİ ENGELLİ BİREYLERİN DAĞILIMI					
	ERKEK	%	BAYAN	%	TOPLAM
GÖRME	98225	62.2	59497	37.8	157722
İŞİTME	53543	60.1	35500	39.9	89043
KONUŞMA	34672	62.4	20808	37.6	55480
FİZİKSEL	281916	59.6	190703	40.4	472629
ZİHİNSEL	34815	34.6	65716	65.4	100531
DİĞER	67671	54.9	55538	45.1	123209
BİRDEN FAZLA	52591	56.8	39847	43.2	92438
BİLİNMEYEN	46742	56.2	36345	43.8	83087
TOPLAM	730405	59.1	503734	40.9	1234139

Toplumsal yaşamın gereklerini yerine getirme sırasında bireyin karşılaştığı sınırlılıklar engeldir[2]. Özsoy ve arkadaşları; bireyin görme, işitme, konuşma, hareket etme ya da zihinsel işlevler yönünden sahip olduğu yetersizlikler nedeni ile yaşamı boyunca yaş, cinsiyet, kültürel ve sosyal rollerini gereği gibi yerine getirememesi durumunu engel olarak tanımlamaktadır [3]. Aynı çalışmalar rollerini gereği gibi yerine getiremeyen bireyleri de engelli olarak nitelemektedir. Ülkemizde son dönemlerde engelli bireylerin topluma kazandırılması ve entegrasyonu ile ilgili değişik alanlarda çok yönlü çalışmalar yapılmaktadır[1,2,3]. Yapılan bu çalışmalarda engelli bireylerin yaşamlarını sürdürdükleri kapalı mekânlardan çıkartılıp toplum içerisine katılmaları, fiziksel ve sosyal gelişimlerinin daha iyi duruma gelmesi ve yaşam kalitelerinin de arttırılması hedef olarak belirlenmiştir. Belirlenen hedeflere ulaşılabilmek ve çalışmaların uygun biçimde yürütülmesini sağlamak amacı ile düzenlemeler yapılarak çeşitli alanlarda yasalar çıkartılmıştır. Eğitim-öğretim de çalışma yapılan bu alanlardan biridir. Türkiye'de eğitim-öğretim uygulamaları Milli Eğitim Bakanlığının belirlediği temel ilkelere bağlı olarak örgün ve yaygın biçimde yürütülmektedir. Engelli bireylere yönelik olarak düzenlenen özel eğitim programları da temel eğitim ilkelerine göre yürütülen genel eğitimin alt alanlarından biridir. Yani engelli bireylerin eğitimi belirlenen ana ilkeler doğrultusunda Milli Eğitim Bakanlığına bağlı özel eğitim kurumları tarafından özel eğitim adı altında gerçekleştirilmektedir. Özel eğitim, ortalama öğrenci özelliklerinden önemli ölçüde farklılaşan öğrencilere sağlanan bireysel olarak planlanmış ve bireyin bağımsız yaşama olasılığını en üst düzeye çıkarmayı hedefleyen eğitim hizmetleri bütünü olarak tanımlanmaktadır[2]. Özer özel eğitimi; özel eğitim gerektiren bireylerin eğitime olan gereksinimlerini karşılamak üzere özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim program ve yöntemleri ile onların engel ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitim olarak nitelendirmektedir[4]. Özel eğitimin ana hedeflerinden biri özel eğitime gereksinim duyan bireylerin bireysel sınırlarına uygun biçimde yaşam sürmelerine yardımcı olmaktır. Bu nedenle özel eğitim kurumları engel guruplarına özgü oluşturulmuş programlara uygun biçimde eğitim-öğretimlerini yürütmektedir. Yürütülen programlar kaynaştırma eğitimi bulunan normal eğitim kurumları tarafından da desteklemektedir. Türkiye'de özel eğitim programlarından 39.520 engelli birey yararlanmaktadır. Bu programlardan yararlanan engelli bireylerin dağılımı Tablo 2'de görülmektedir[5]. Özel eğitim programlarından yararlanan engelli bireyler toplam engelli nüfusun % 3.2' sini oluşturmaktadır. Toplam engelli nüfusu ile kıyaslandığında bu durum çok yetersizdir.

Tablo 2 Türkiye'de Özel Öğretimin Durumu (MEB 2006-2007 İstatistikleri)

TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİMİN GENEL DURUMU 2006-2007 ÖĞRETİM YILI					
ÖZEL EĞİTİM ÖRGÜN EĞİTİM TOPLAM SONUÇLARI					
EĞİTİM KADEMELERİ	OKUL	ÖĞRENCİ			ÖĞRETMEN
		BAYAN	ERKEK	TOPLAM	
ÖZEL EĞİTİM ANA SINIFLARI	61	187	316	603	96
İŞİTME ENGELLİLER İÖO	49	2310	3119	5429	1069
GÖRME ENGELLİLER İÖO	16	606	814	1420	395
ORTOPEDİK ENGELLİLER İÖO	5	152	222	374	92
EĞİTİLEBİLİR ZİHİNSEL ENGELLİ İÖO	49	931	1812	2743	787
İÖ.OKULLARI BÜNYESİNDE ÖES		3495	5933	9428	

Tablo 2 Türkiye'de Özel Öğretimin Durumu (MEB 2006-2007 İstatistikleri) (Devam)

TÜRKİYE'DE ÖZEL EĞİTİMİN GENEL DURUMU 2006-2007 ÖĞRETİM YILI					
ÖZEL EĞİTİM ÖRGÜN EĞİTİM TOPLAM SONUÇLARI					
EĞİTİM KADEMELERİ	OKUL	ÖĞRENCİ			ÖĞRETMEN
		BAYAN	ERKEK	TOPLAM	
OTİSTİK ÇOCUKLAR EĞİTİM MERKEZİ	18	140	585	725	222
UYUM GÜÇLÜĞÜ OLANLAR İÖO	1		27	27	7
ÖĞRETİLEBİLİR ZİHİNSEL ENGELLİLER	115	1914	3187	5101	1434
ÖZEL ÖZEL EĞİTİM İÖO	95	1021	1545	2566	717
ORTOPEDİK ENGELLİLER MESLEK L	2	21	53	74	23
İŞİTME ENGELLİLER MESLEK LİSESİ	15	388	891	1279	179
EĞİTİLEBİLİR ZİHİNSEL ENGELLİ ML	63	600	1758	2358	1275
TOPLAM	489	11765	20262	32027	6296
ÖZEL EĞİTİM YAYGIN EĞİTİM TOPLAM SONUÇLARI					
ÖĞRETİLEBİLİR ZİHİNSEL ENGELLİ İEM	119	699	1536	2235	46
GERİ ZEKALILAR EĞİTİM MERKEZİ	34	2623	2552	5175	469
OTİSTİK ÇOCUKLAR İŞ EĞİTİM MER	2	12	71	83	
TOPLAM	155	3334	4159	7493	515
GENEL TOPLAM	644	15099	24421	39520	6811

Tablo 2 Türkiye'de Özel Öğretimin Durumu (MEB 2006-2007 İstatistikleri)

Son dönemlerde yapılan geliştirme çalışmaları ile 5580 sayılı özel öğretim kurumları yasası düzenlenerek bu yetersizlik biraz olsun giderilmeye çalışılmıştır[6]. Yasa; özel eğitim kurumlarının amaç, hedef ve yönetim biçimleri ile uzmanlık içeren bir alanda çalışması gereken zorunlu personel ve eğitim-öğretim programlarını düzenlemektedir. Düzenlemede nitelikten çok niceliğin gelişimi hedef olarak alınmıştır. Eğitime katılım oranı göz önünde bulundurulduğunda niceliğin gelişiminin hedef olarak alınması yasama ve yürütme sürecinde yapılan düzenlemelerin uygun olduğunu düşündürebilir. Fakat nitelik ve niceliğin birlikte geliştirilmediği programlarda bir süre sonra koordinasyon, entegrasyon vb problemlerin yaşanacağı da bilinen bir gerçektir. Bireylerin davranış örüntülerini değiştirme süreci olarak anılan eğitim, öğrenme etkinliğini de içerisinde barındıran bir bütündür[7]. Bütünün parçaları arasındaki etkileşimin düzeyi eğitimin dolayısı ile de bireylerin yaşama katılım oranını ve kalitesini belirlemektedir. Bütün içerisinde parçalardan birinin olmaması yada yetersiz olması bireyin yaşamında beklenmeyen durumlar ile karşılaşmasına neden olmaktadır. Düzenlenen yasada eğitim-öğretim programları içerisinde yetersiz olan alanlardan biri de beden eğitimidir. Beden eğitimi; hareket ve oyun temelinde dürüstlük, hoşgörü, paylaşım, işbirliği vb. kavramları içerisinde barındıran sosyal bir yapıdır. Bu yönü ile beden eğitimi bireylerin psiko-motor gelişimi ile birlikte bilişsel ve duyuşsal gelişimine de olumlu yönde katkı sağlayacak bir etkinliktir. Bu etkinlikler içerisinde yer alan spor faaliyetleri ise engelli bireylere engeli ile başa çıkmasını öğreten, sinir-kas sistemi ile birlikte fizyolojik ve metabolik gelişimini destekleyen sosyal bir araçtır[8]. Yapılan araştırmalar, engelli bireylerin de beden eğitimi etkinliklerine ihtiyaç duyduğunu belirtmektedir[9,10]. Hareket, oyun ve sosyal yanı ile ele alındığında beden eğitimi, bireyin bütünsel gelişimi için gerekli olan ana faktörlerden biridir. Yani beden eğitimi dersi bireyin; hareket, oyun ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayan geniş kapsamlı bir alandır. İnsan, yaşamını hareket temeli üzerine kurmuş olan ve bu temel içerisinde de sürdüren psiko-sosyal bir varlıktır. Dinamik yaşamda kalitenin artması yada çağdaş yaşama uyum sağlanabilmesi için insanın hareket ve oyuna bununla bağıntılı olarak da hareket eğitimine gereksinimi vardır. Bu nedenle tüm dünyada düzenlenen eğitim-öğretim programları içerisinde hareket eğitimi ve oyun ile ilgili dersler yer almaktadır[2]. Ülkemizde yürütülen eğitim-öğretim faaliyetleri içerisinde de kaba ve ince motor beceriler ile hareket ve oyun öğretimi beden eğitimi dersi adı altında yürütülmektedir. Beden eğitimi, bireyin bedensel-ruhsal gelişimine yardımcı olan, içerisinde hareket becerilerini geliştirmeye yönelik aktivitelerin de yer aldığı çevresel koşullar ile katılımcıların niteliğine göre değiştirilebilen esnek kurallara dayalı oyunları içerisinde barındıran geniş kapsamlı bir etkinliktir[2]. Devlet Planlama Teşkilatı beden eğitimini, insanın bütününü oluşturan fiziksel-ruhsal ve zihinsel niteliklerin bulunulan yaş-kapasitesinin gerektirdiği verim gücüne ulaşabilmesi için rekabet olmaksızın yaptığı faaliyetler bütünü olarak tanımlamaktadır[11]. Beden eğitimi etkinliklerinde ana amaç; kişinin bedensel, ruhsal, zihinsel ve sosyal gelişimi sağlamaktır. Bu açıdan

bakıldığında beden eğitimini beden, ruh, zihin ve sosyal etkinliklerin koordineli eğitimi olarak nitelendirmekte mümkündür. Yani beden eğitimi içerisinde yapısal gelişim, sinir-kas koordinasyonu, zihinsel ve sosyal gelişim gibi alt alanlarda yer almaktadır. Bu özellikler günümüz insanının hedeflediği çağdaş yaşam biçimi içerisinde de bulunan ölçütlerdir. Bu açıdan bakıldığında beden eğitimi dersleri tüm eğitim-öğretim programları içerisinde yer alması gereken etkinliklerden biridir. Türkiye'de engelli bireylere yönelik olarak düzenlenen özel eğitim programları incelendiğinde hareket ve oyun eğitimi ile ilgili programların bireysel gelişim ilkeleri içerisinde fiziksel ve ruhsal engelleri giderici rehabilitasyon üzerine kurulduğu görülmektedir. Uzman elemanlarda kurumlar tarafından bu yönde istihdam edilmektedir. İnsanın temel hareket ve oyun ihtiyacını karşılayacak olan beden eğitimi dersi haftalık program içerisinde seçmeli ve 1 ders saati olarak yer almaktadır. Programın içeriği tamamen kaba motor becerilerden oluşan genel hareketlerin öğretimini içermektedir. Bu durumda engelli bireylerin hareket ve oyun ihtiyaçlarının yeterli miktarda karşılanması olanaksızdır. Yasanın ilgili maddesi engelli bireylerin eğitiminin uzman kişiler tarafından yürütülmesini ön görmektedir.

Zorunlu uzman personel arasında beden eğitimi öğretmenleri yer almamaktadır. Engelli bireylerin hareket eğitimi ve oyun ihtiyacı genellikle sınıf öğretmenleri ve fizyoterapistler tarafından karşılanmaktadır. Hareket ve oyun eğitimi ile ilgili yeterli uzmanlık bilgisine sahip olmayan bu kişilerin, engelli bireylerin ihtiyaçlarını ne oranda karşılayacağı da ayrı bir araştırma konusudur. Yani program içerisinde yer alan beden eğitimi dersleri biçim, içerik ve süreç açısından yetersizdir. Bir bütün olarak düşünüldüğünde özel eğitim programlarında insanın temel ihtiyaçları arasında yer alan hareket ve oyun gibi eğitimin ana parçaları yetersizdir. Bu yetersizliğin belirlenmesi ve düzenlenmesi için yapılan bu çalışma, engelli bireylerin hareket, oyun ve sosyal yaşama katılımlarına yönelik olarak Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan eğitim programları içerisinde yer alan engelli bireylerin fiziksel-sosyal gelişimine olumlu yönde katkı sağlayacağı düşünülen beden eğitimi dersinin durumunu incelemeyi amaçlamıştır.

YÖNTEM

Çalışmanın amacına yönelik olarak konu ile ilgili yasa, yönetmelik, yönerge ve yapılan diğer araştırmalar taranmıştır. Tarama öncesi ve sırasında konu ile ilgili olarak alanında uzman olan kişilerle de ayrıca görüşülmüştür. Çalışmanın kapsamı ulaşılabilen kaynak ve kişiler ile sınırlıdır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışma, Milli Eğitim Bakanlığının ilgili birimleri tarafından engelli bireylere yönelik olarak hazırlanan ve yasal düzenleme ile birlikte halen özel eğitim kurumları tarafından yürütülen eğitim-öğretim programları içerisinde beden eğitimi dersinin durumunu belirlemeyi amaçlamaktadır.

2002 yılı genel nüfus sayımı sonuçlarına göre Türkiye'nin toplam nüfusu 67.803.927 kişidir[1]. Toplam nüfus içerisinde engelli bireylerin sayısı 1.234.139'dur. Bu sayı genel nüfusun % 1.8'ini oluşturmaktadır. Son dönemlerde engelli bireylerin topluma entegrasyonu ile ilgili değişik alanlarda çalışmalar yapılmaktadır[1,2,3] . Eğitim-öğretim çalışmaları bu alanlardan biridir. Türkiye'de 2006-2007 Eğitim-öğretim döneminde devletin eğitim olanaklarından yararlanan engelli birey sayısı 39.520'dir[5]. Bu sayı toplam engelli nüfusun % 3.2'sini kapsamaktadır. Bu oran, ABD'de % 28, İngiltere'de % 20'dir[2]. Ülkemizde özel eğitimden yararlanan engelli bireylerin oranı ABD ve İngiltere'ye göre çok düşüktür. Özel Eğitim ile ilgili planlama yapan birimlerin kısa, orta ve uzun vadeli hedefler belirleyerek öncelikle bu alanda eğitim gören birey sayısını arttırmaya yönelik çalışmalar yapması uygundur. ABD'de bu çalışmalar 1975 yılından bu yana düzenli biçimde yürütülmektedir[2]. Çalışmalar düzenli biçimde yürütülmesine rağmen, ilgili birimler tarafından da sürekli olarak geliştirilmektedir. Ülkemizde özel eğitim çalışmaları, yasal dayanaklar çerçevesinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yürütmektedir. 1997 yılında Özel Eğitim Yasası adı ile çıkartılan çalışmaların sınırı 2007 yılında 5580 sayılı yasa ile genişletilmiştir[6]. Yasa, eğitim-öğretim kurumlarının amaç, hedef ve yönetim biçimleri ile uzmanlık içeren bir alanda çalışması gereken zorunlu personel ve eğitim-öğretim programlarını düzenlemektedir. Düzenlemede özel eğitim genel eğitimin bir parçası gibi düşünülmüş ve nicel gelişim hedef olarak alınmıştır. Nicel gelişimin hedef olarak alınması programda biçim, içerik ve süreç açısından yetersizlikleri de beraberinde getirmiştir. Beden eğitimi etkinlikleri de bu programın içerisinde yetersiz olan alanlarından biridir. Beden eğitimi etkinlikleri bireyin hareket, oyun ve sosyal gereksinimini karşılayan faaliyetlerdir. Durum böyle olmasına rağmen yasada; beden eğitimi dersi, program içerisinde haftada sadece 1 ders saati (45 dk.) olarak yer almaktadır. Ders, zorunlu dersler kapsamı içerisinde de değildir. Amerika, İngiltere ve Almanya'da beden eğitimi dersi program içerisinde haftada 2 ders saati ve zorunlu olarak uygulanmaktadır[2]. Türkiye'de özel eğitim kurumlarında şu an uygulanan beden eğitimi dersi ders saati olarak yetersizdir. 1 saatlik dersin hazırlık ve bitirme evrelerinde geçen sürelerde göz önünde bulundurulduğunda; bu dersin engelli bireylerin hareket ve oyun ihtiyaçlarını ne

düzeyde karşılayacağı da ayrı bir tartışılma konusudur. Son dönemlerde Sit ve arkadaşları tarafından yapılan bir araştırmada: engelli bireylerin okullarındaki beden eğitimi etkinliklerinin yetersizliği vurgulanarak; bu etkinliklerin yoğunluk ve haftalık ders saati yönünden arttırılması gerektiği söylenmektedir[12]. Özer' in çalışması da bu yetersizliği açıkça ortaya koymaktadır[13]. Hangi amaçla yapılırsa yapılsın bedensel etkinliklere katılmak kişilere yaşamdan zevk alma, bireysel özgürlüğünü kazanma, modern topluma girme ve adapte olma konusunda yararlar sağlamaktadır[14]. Cratty, engelli çocuklara uygulanan beden eğitimi aktivitelerinin; duygusal ve kas gerilimlerini minimize ettiği, IQ düzeylerinde iyileşme yarattığı, yazı çalışmaları, okuma ve hafıza gibi yetilerini de geliştirdiğini ifade etmektedir[15]. Ninot ve arkadaşları, engelli bireylere uygulanan programlarda beden eğitimi ve spor etkinliklerine yer verilmesini önerirken; bu aktivitelerin aynı zamanda bir beden eğitimci kontrolünde yapılmasını da tavsiye etmektedir[16]. Nolan ve arkadaşları beden eğitimi derslerine düzenli olarak devam eden engelli öğrencilerin davranışlarında pozitif yönde gelişmeler görüldüğü söylemektedir[17]. Araştırmaların sonuçları öğretim programları içerisinde beden eğitimi dersinin biçim ve süreç olarak gerekliliği ortaya koymaktadır.

Türkiye'de Özel Eğitim Yasası engelli bireylerin eğitiminin uzman personel tarafından yürütülmesi gerektiğini belirtmektedir. Yasa, kurumlarda bulunması gereken zorunlu uzman personeli özel eğitim sınıf öğretmeni, rehber öğretmen veya psikolog, okul öncesi öğretmeni, çocuk gelişimi ve eğitimi uzmanı ile bedensel engelliler için fizyoterapistler olarak açıklamaktadır. Uzman personel arasında Beden Eğitimi öğretmenleri yer almamaktadır. Okulların çoğunda bu nedenle beden eğitimi öğretmeni bulunmamaktadır. Yani engelli bireylerin hareket, oyun ve sosyal ihtiyaçları yeterli uzman bilgisi olmayan personel tarafından yürütmektedir. Schultheis ve arkadaşları engelli bireylere uygulanacak olan fiziksel aktivite programlarının beden eğitimi uzmanları tarafından yürütülmesinin gerekliliğini belirtirken; özellikle bu programlarda fiziksel uygunluk parametreleri (kuvvet, kardiovasküler dayanıklılık, fleksibilite vb.) ve motor becerilere (fırlatma, vurma, lokomotor beceriler, denge vb.) de yer verilmesinin yararlı olacağını vurgulamaktadır[18]. Alanında uzman olmayan kişilerin bu eğitimde yer alması engelli bireylerin eğitiminin kısır bir döngü içerisinde ve çok yönlülük ilkesine uygun biçimde yürütülmediğinin de bir göstergesidir. Engelli bireylerin eğitimleri bireysel gelişim ilkeleri içerisinde fiziksel ve ruhsal engelleri giderici rehabilitasyon üzerine yapılandırılmıştır. Akçamete, "Türkiye'de son yıllarda özel eğitim kurumlarında yalnızca fiziksel ve zihinsel engelleri giderici çalışmalar yapılmaktadır" diyerek bu durumu desteklemektedir[2]. Shapiro ve Sayers engelli bireylerin eğitiminde ekip çalışmasının gereğini vurgulamaktadır[19]. Yasada bu durum da eksik olarak düzenlenmiştir.

Programlar incelendiğinde beden eğitimi programının tüm engelli bireylerin hareket ve oyun ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile genel olarak hazırlandığı ve uygulamanın da bu programın ana ilkelerine göre yürütüldüğü görülmektedir. Programda beden eğitimi dersi tamamen bedensel etkinlikler olarak düşünülmüştür. Halbuki beden eğitiminin içeriği bedensel etkinliklerden çok daha fazladır. Oyun da bu içeriğin önemli parçalarından biridir. Genel eğitimde beden eğitimi dersi ile ilgili öğretim programları yaş guruplarının yapısal durumları ve gelişim özelliklerine uygun biçim ve oranda hareketlerin birbiri üzerine transferi ilkesi göz önünde bulundurularak düzenlenmektedir. Engelli bireylerde de bu durum çok farklı biçimde düşünülmemelidir.

Sonuç olarak günümüzde engelli bireylere yönelik olarak Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilgili kurumları tarafından hazırlanan eğitim-öğretim programları incelendiğinde programın bedensel ve zihinsel rehabilitasyon üzerine kurulduğu görülmektedir. Hareket ve oyuna dayalı olarak yaşamını sürdüren insanlar gibi engelli bireylerin eğitimlerinin yalnızca bedensel ve zihinsel rehabilitasyon üzerine kurulması bir eksikliktir. Bu durum eğitimin ilerleyen süreçlerinde problemler yaşanması neden olacaktır. Bu nedenle şu an uygulanan eğitim programları engelli bireylerin hareket, oyun ve sosyal ihtiyaçları göz önünde bulundurularak yeniden düzenlenmelidir. Düzenlenecek programda beden eğitimi dersi zorunlu dersler içerisine alınmalı, ders saatleri de hareket ve oyun ihtiyacını karşılayabilecek biçimde arttırılmalıdır. Engelli bireylerin yaşam kalitelerinin gelecekte daha iyi hale gelmesi için yapılacak olan düzenlemelerde beden eğitimi öğretmenleri de zorunlu personel içerisine dahil edilmelidir.

KAYNAKLAR

1. www.tüik.gov.tr/ erişim 16.6.2007
2. Eripek S ve arkadaşları. Özel Eğitim. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları 561 Eskişehir 1998; 10
3. Özsoy Y, Özyürek M, Eripek S. Özel Eğitime Giriş. Karatepe Yayınları Ankara 1992
4. Özer D, Mangır M. Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocukların Devam Ettiği Meslek Okullarındaki Beden Eğitimi Uygulamalarının İncelenmesi. Spor Araştırmaları Dergisi Cilt 2 (1) -1999:33-46

5. www.sgb.meb.gov.tr/istatitik erişim 12.6.2007
6. www.sgb.meb.gov.tr/mevzuat erişim 12.6.2007
7. Demirhan G, Spor Eğitiminin Temelleri. Bağırgan Yayınevi Ankara 2006;9
8. Brouwer J, Ludeke W. Felsefi Açıdan Engellilerde Spor. Uluslar arası Engellilerde Spor Sempozyumu, Akdeniz Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu 26-28 Ekim Antalya 1995
9. Burgeson CR; Wechsler HB, Nancy D. Physical Education and Activity: Results from the School Health Policies and Programs Study 2000. Journal of School Health, 71 n7 Sep 2001;p 279-293. (EJ636283).
10. Lieberman LJ; Wilson S. Effects of a Sports Camp Practicum on Attitudes toward Children with Visual Impairments and Deafblindness. RE:view: Rehabilitation Education for Blindness and Visual Impairment, 36 n 4 Win 2005; p141 (EJ726466).
11. www.dpt.gov.tr/eğitim/beden erişim 18.6.2007
12. Sit CH, McManus A, McKenzie TL, Lian J. Physical activity levels of children in special schools. Prev Med. Feb 9 2007
13. Özer D, Müniroğlu S. Türkiye'deki Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarının Engellilere Yönelik Çalışmalarının İncelenmesi. Çağdaş Eğitim Dergisi 23 (242) 1998:21-24
14. Açıkada C, Ergen E. Bilim ve Spor. Büro-Tek Ofset Matbaacılık Ankara -1990
15. Cratty M, Bryant J. Adapted Physical Education: Self-Control and Attention . Focus on Exceptional Children, v 37 n3 Nov 2004; p1-8. (EJ758036)).
16. Ninot G; Bilard J; Delignieres D. Effects of Integrated or Segregated Sport Participation on the Physical Self for Adolescents with Intellectual Disabilities . Journal of Intellectual Disability Research, v 49 n 9, Sep 2005; p:682-689 (EJ718423) .
17. Nolan J; Duncan C; Hatton V. Comparison of Pre-Service Physical Educators' Attitudes toward Individuals with Disabilities before and after Adapted Physical Course Work.. 2000; p 11. (ED467480).
18. Schultheis j, Susan F; Boswell BB; Decker Jim. Successful Physical Activity Programming for Students with Autism. Focus on Autism and Other Developmental Disabilities, v15 n3 Fall 2000; p159-162. (EJ614698).
19. Shapiro, Deborah R.; Sayers LK. Who Does What on the Interdisciplinary Team: Regarding Physical Education for Students with Disabilities? Teaching Exceptional Children, v 35 n 6 Jul-Aug 2003; p32-38.